

Sosyal Bilimci Yuhanun Bar Adi Kimdir ?

“Eğer insan kendini bırakırsa şehvet gücü onu hayvana yaklaştırır. Tutku veya öfke gücü ise onu saldırgan veya kinci yapar. Buna karşın rasyonel güç insanı varlık olarak hayvanlardan ayırır. Bu güç onu öğrenmeye, dünya işlerinde adil davranmaya, yetenekli ve iyiliksever, sabırlı ve ılımlı olmaya götürür Eğer insan zenginliğe tenezzül etmez ve kardeşlerini sevmeyi öğrenirse inciyle kıyaslanabilen ve ruha en güzel süsü veren bilgeliğe ulaşabilir.”

Malfono Yuhanun Bar Adi (893-974)

Tarihi kaynaklarda mantık bilimci Abu Zekeriya Yahya İbn Adi ismiyle bilinir.

893-974 yılları arasında yaşamış Süryani bilge ve düşündürdür. Saygın bir mantık bilimciydi.

Bar Ebroyo (Abulfarac)’a göre, Bar Adi, 893 yılında Bağdat’ta değil, Tigris şehrinde doğdu.

Yunan filozof yazarların eserlerini tercüme etmek, tefsir etmek ve bastırmak işiyle uğraştı.

Kendi döneminin sosyal ve kültürel hayatını çok etkilemiş olan Bar Adi çocukluğundan itibaren Süryanice konuştu. Yazılarını da bu dilde yazdı. Arapçayı daha sonra öğrendi. Daha yeniyetme bir genç iken Bağdat’a gitti. Orada dönemin üstatlarından ders aldı. Dünya kalbinin ortasına yerleşti.

Mantık bilimcilerin başkanı olarak kendi zamanında eşsiz biriydi. Tercüme sanatı konusunda çok iyi bilgiye sahipti.

Yazıldığına göre, Yuhanun Bar Adi Bağdat’taki sahaflar çarşısı El-Warraqin’e çok gidiyordu. Tercüme etmek veya kopya etmek için eski eserleri bulmak amacıyla dükkânların diplerini köşelerini karıştırıyordu. Bu şekilde çok zengin bir kütüphaneye sahip olmuştu. Tıp öğrenimi gören Yuhanun Bar Adi geçimini sağlamak için birçok dini ve filozofik metinleri sabırla kopyaladı.

Mısırlı bibliyografçı El-Qifti, Yuhanun Bar Adi’nin evinde halka açık okuma dersleri verdiğini yazıyor. Yanına gelen öğrencilere Aristo’nun kitaplarını büyük bir netlikle açıklayıp tefsir ediyordu. Yunan felsefesine duyduğu sevgiden dolayı Arap-Müslüman, Süryani-Hristiyan gibi değişik din ve kültürlerden insanlarla ilişki içindeydi.

Yuhanun Bar Adi, Bağdat’ta her gün yenileri açılan meclislere katılıyordu. Yazıldığına göre, bu edebi ve filozofik buluşmalara bir üstat gibi katkıda bulunuyordu.

“Çok farklı sorunları büyük beceriyle yorumluyordu; onun verdiği dersler sayesinde grup üyelerinin çoğu iyi birer nam kazanmıştı.”

Üstadın etrafında toplanan dinleyiciler çözümü zor problemler için ondan yardım istiyordu. Ona gelen herkese büyük bir ciddiyetle cevap veriyordu.

Yuhanun Bar Adi, yaşamını bilime adayan ve çok üretken bir yazardı.

Süryanice ve Arapça bildiğinden bilimsel ve filozofik Yunan eserlerini tercüme işiyle uğraştı.

Aralarında Süryaniceden Arapçaya yapılan tercümeler, filozofik çalışmalar, tefsir ve kısaltmaların da bulunduğu 140 eser ona mal edilmektedir.

Yuhanun Bar Adi, Aristo felsefesi konusunda çok zengin bir kültüre sahipti; **“pratik bilimde iyiye kötünden, teorik bilimde de gerçeği yanlıştan ayırmaya yarayan bir sanat metodu olan”** mantık onu çok büyülemişti.

Yuhanun Bar Adi, İshak Bar Hunayn'ın Yunancadan tercüme ettiği Aristo'nun **Topikler**'ini Süryanice versiyonundan Arapçaya tercüme etti.

Baladlı Athanasius'un yazdığı **Sofistik Çürütmeler**'in Süryanice versiyonunu Arapçaya tercüme etmiştir.

Aristo'nun **Metafizik** kitabının tercümesi olan Lamda kitabı da kendisine aittir.

Yuhanun Bar Adi, **Cins ve Madde Arasındaki Fark Üstüne** adlı eseri de tefsir etti.

Hunayn Bar İshak'ın Yunanca'dan yaptığı Süryanice versiyonundan **Fizik**'in ikinci kitabını Arapçaya tercüme etti.

Yuhanun Bar Adi, Platon'a da ilgi duyuyordu. Onun **Yasalar** kitabını Arapçaya tercüme etti.

Bunların yanında dini bilimleri de unutmayan filozof doğa bilimleri, matematik ve fizik üstüne 15 kitap yazdı.

Dini alanda Allah'ın tekliği konusunda 12; Yeniden doğuş üstüne 20; İncil'in gerçekliği konusunda 12 olmak üzere kırktan fazla çalışmaya imza attı.

Hristiyan bir savunmacıydı. Hristiyanlığı savunan 9 kitap yazdı.

Vefat etmeden önce etik alanında ve edebi bir Arapçayla 6 özgün çalışmaya imza attı.

Dini olmayan bu çalışmalardan birinin adı **Tahdib El-Ahlak**'tir. Çok iyi bir edebi dille yazılmış olan ve Doğu'nun Müslüman veya Hristiyan tüm toplulukları tarafından okunan bu kitap birçok kez basıldı. Tefsir edildi.

Bu kitapta Yuhanun Bar Adi ruhu yöneten güçleri incelemektedir:

“Eğer insan kendini bırakırsa şehvet gücü onu hayvana yaklaştırır. Tutku veya öfke gücü ise onu saldırgan veya kinci yapar.

Buna karşın rasyonel güç insanı varlık olarak hayvanlardan ayırır. Bu güç onu öğrenmeye, dünya işlerinde adil davranmaya, yetenekli ve iyiliksever, sabırlı ve ılımlı olmaya götürür.

Eğer insan zenginliğe tenezzül etmez ve kardeşlerini sevmeyi öğrenirse, inciyle kıyaslanabilen ve ruha en güzel süsü veren bilgeliğe ulaşabilir.”

Görüldüğü kadarıyla Yuhanun Bar Adi hümanist bir ahlak benimsiyor. Bireye, genel erdemin temelini oluşturulan rasyonel erdemler geliştirmesini öneriyor. Birey öğrenim ve akıl ile birlikte aşamalı olarak kötü alışkanlıklarından sakınarak arzu ve şehvet güçlerine hakim olmalı ve en yüksek mertebeye ulaşmaya çalışmalıdır. Bunun için, etik ve siyaseti öğrenip bilgilerle ilişki kurmaya çalışması gerekir. Seçerek iyiye ulaşabilir.

Yuhanun Bar Adi şöyle devam etmektedir: **“Kural olarak birey kendisini etik konusunda yazılmış kitapları gece gündüz okumaya, siyasi ve ahlaki davranış konusunda yapılmış çalışmaları incelemeye vermelidir. Kendi kendisine değerli kişilerin kullanmayı emrettiği şeyi kullanmayı ve eski bilgelerin uygulamasını bildirdikleri şeyi uygulamayı dayatmalı, biraz açıklama ve yazma**

sanatını kazanmalı, kendisini zarafet ve hitabet ile donatmalı ve nihayet bilim adamı ve bilge kişiler ile görüşüp sağduyulu ve saygın kişileri sürekli eğitmelidir.”

Yuhanun Bar Adi, kralların sıradan insanlardan farklı ahlaki değerlere sahip olduklarına işaret ediyor. Açgözlülük onların nezdinde övgüye değer bir şeydir. Kraliyet dalaverelik üstüne kurulduğu için ılımlı olmak ve iyi niyet onlara göre değil.

Yuhanun Bar Adi, iktidar karşısında takınılması gereken eleştirel tavır üstünde de duruyor.

Yuhanun Bar Adi, seksen bir yaşında iken 13 Ağustos 974'te ebediyete göç etti.

Bağdat'ın Hristiyan mahallesindeki Mor Tuma Süryani Ortodoks Kilisesinde defnedildi.

Takipçileri ve sevenleri mezar taşına şu sözleri yazmıştır:

“Çoğu zaman ölen kişi bilimle yaşamaya devam ediyor. Hâlbuki cahil kişi cehaletinden dolayı yaşamasına rağmen çoktan ölmüştür. Bu yüzden cehalet içinde yaşanan hayata hiçbir değer vermeyin.Ölümsüzlük için bilimi arayın.”

Mezar taşındaki bu yazı onun bilime olan bağlılığına tanıklık etmektedir.

11. yüzyıl tarihçisi Zahir El-Din El-Bayhaki (M. S. 1170) haklı olarak Yuhanun Bar Adi'ye **“mükemmel bilge”** adını verdi.

Düşünce açısından o mükemmeliyete varmıştı. Dünyanın ve kendisinin özüne ulaşmıştı.

Yuhanun Bar Adi, ardında değişik din ve kökenlerden gelen bir öğrenci topluluğu bıraktı. Bu topluluk, felsefe ve mantık başta olmak üzere tüm bilim alanlarında başarılı oldu.

İnsanlar arasında hiçbir ayırım yapmadan gönülleri sevginin ve beyinleri bilimin ışıklarıyla aydınlatan bu Süryani sosyal bilimcinin ölümsüz ve aziz hatırası önünde saygıyla, ruhumun düğmelerini ilikleyerek eğiliyorum. **Nur içinde yatsın.**

Not: Bu tarihsel şahsiyetin **“Ahlak Eğitimi”** anlamına gelen TEHZİBU'L-AHLAK isimli eseri Arapçadan Türkçeye çevrilmiş ve Başbakan Tayyip Erdoğan'ın giriş yazısıyla yayınlanmıştır.

Malfono Yusuf Beğtaş